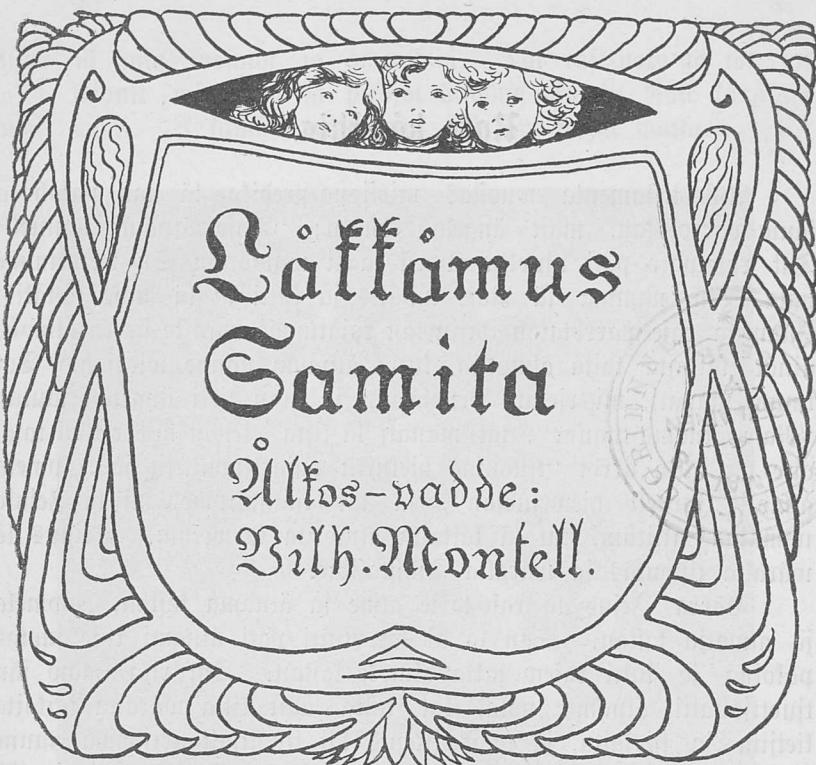

Fraab Jelmann.

Stockholm, tryckt hos P. Palmquists Aktiebolag, 1907.

N:o 2. (8).

Kuowwa-manon 1907.

Nubbe jafke.

Läffamus Samita påta kutta pale jaken, aka nummer färt talve-manon. Färt nummerin lä 16 piele. Hadde: 50 öre jafe åutäft. Äwtå nummera hadde lä 10 öre.

Härra, pâtis tu pako!

Härra, pâtis tal tu pako
Armost tiewas mu nala,
Nåu lá kässe liekkas rassjo
Kattja ätnami kitän!
Rajah tal tu Wuinganasaaw,
Kutti pulta jaflatasaw,
Piebma ietjat tjäggälwasaw
Påntas armo-peutenat!

Värat miaw puorist lattit
Pakow, maw tän waddam läh,
Ja taw aina läinow waddset,
Mi i pâstot tâlwoteh!

Pojah waimow aita årrot,
Kå mi tanne wuolne târrop,
Att ujakko i kalt' ådtjot
Mia miclait tjadjitit.

Muitop alo, atte aike,
Kå tän ain åtsäh miaw,
Kuwwa talle näkkät kalka
Ite pâteh tâst tasa.
Pâteh, pako! Arros lafka
Sân, kutt' ietjas pakon takka
Midji läinow, almew rappo,
Kattjo almatjít lusas!

(Paulotuwwa kå n:o 102 kirjen Sions Toner: "Herre, samla os nu alla".)

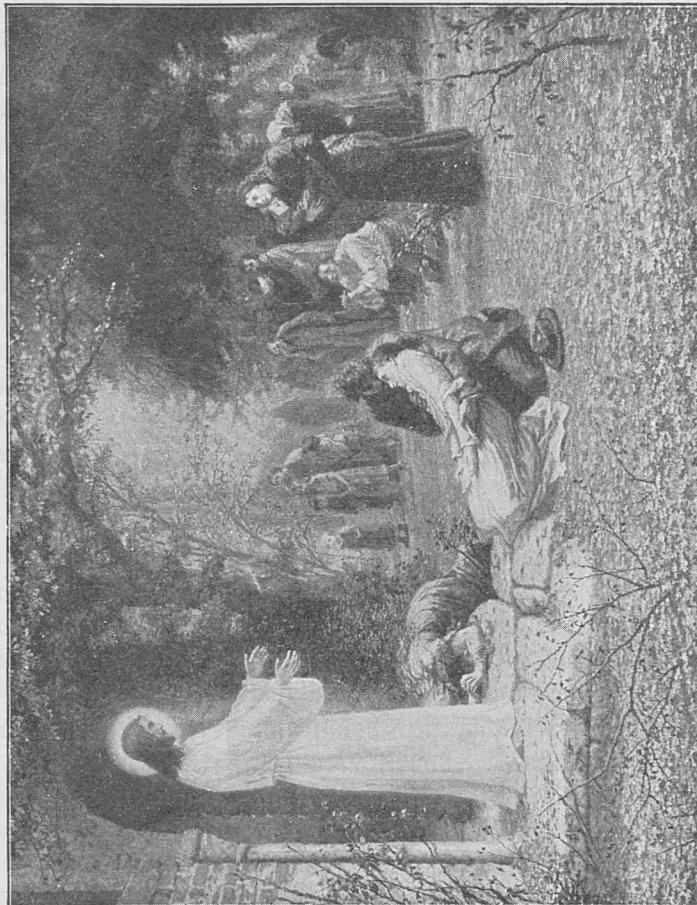
Rafe kånåkis.

Altå testamenta wuostas missiona-prediko lä tah pačoh ja jäula-warrotakah, mait ängelah hållin: "Rafe ätnama nanne". Tat rafe-pačo päti njuolka almeist ja si wuototum Su riekatimme nala, kän namma lä Rafe kånåkis ja kuttii ai lä Rafe kånåkis. Jupmela rafe-warrotakah idtjin taft rajatuwah man-ke sierra almoki, ainat kaikaita taita almokita, kutih ätnama nanne wiesjoh. Tat unna manatj, mi riekatii Betlehemin ja man tieti ängelah laulon "Rafe ätnama nanne", tat manatj lä kitta iekewišt mierretum tasa, atte tat kalka årrot "tjuoukas hietnikit pajastjuoukitjöt ja Jupmela almoki Israeli hiewetussan", ja tat tjåutalipme, mi lä Jesuša namaina aktitum, tat lä kaikaita almokita karvetum. Kristus lä wäralta tjuoukas ja wäralta Tjåutalidje.

Härra Jesuš lä rafe-takke alme ja ätnama kassan, Jupmela ja almatja kassan. Sân lä ai tat, kuttii päti ätnami rafe suotas pačoina ja kuttii rafew takka almoki kassan. Tat rika, maw sân tjuottjaltatti ätnama nala, tat kalka ållit kitta wäralta kaikaita kietjita ja tjiekaita, ja kassas ifkenis tat tjuottjaltattetuwa, tanne kalka rafe ratit. Tah ålmah, kätit Rafe kånåkis lä radjam, läh rafe pačo-tålwoh. Takkarah ledjin su wuostas saddakah, ängelah, kutih jäula-itietin kulinatin rafew ätnama nanne, ja takkarah läh su riewtes saddakah färtan aiken. Sia stuorra widno lä, atte si kalkih rafew tietetit kaikaita almatjita åbbå ätnama nanne, ja känne ifkenis tat sia pačo tuostotuwa, tanne sjadda tat ai tietosin, mi taftse pätä, jutte tanne sjadda rafe waimo sinne ja almatjii kassan.

Missiona i mateh åutanit, i tanne kristakis ätnamin ike hietniki lantain, jus Kristusa pačo-tålwoh äh puorrelakai takah taw witnow, maw si kalkih takkat, kå si läh Rafe kånåkasa rafe-tietetidjeh. Tan stuimas ätnamin, känne rito ja juokatis wiesjo, i mike suottasap pačo mateh tietetuwat kå tat, mašte mi tanne hållap. "Rafe ätnama nanne" lä tat, maja almatja wuoinganis nätko ja kalkaluwua ja man taka sân i mateh likkow atnet. Ja kå tat rafe-tietetim i läh mike kuoros pačo, ainat ai sapmo, mi walta wajjolattjaſt su wärjow ierit, te mi mattep tadjatit, man ätnak tat åwtakärtasatj pačo Jupmela armo pirra Kristus Jesuša

ſinne lä mia waimoi ja åmetåbtoi. Tat rafe-pako lä tat, mi kalka widnit wäraltaw ja piedjat ätnama almokit Rafe känäka ja juolki åutäi. Ð kaunoh mike ietja, mi taw talkat matta.

Påtit mu lusa, ti kaikah, kutih parkapettit ja läppit nåtotum, ja mån kalkaw swarkalit tiaw. Waltit mu swakait ietjate nala ja åppit müste; jutte mon läw libbokis ja wuollekatj ietjam waimon, ja ti kalkapettit kaunat nuopew ietjate sieloita, jutte mu swakah läh hauskeh ja mu nåte lä käppat. Matt. 11: 28—30.

"Aneteh ietjat rainasín!"

1 Tim. 5: 23.

Tait pakoit jaulai tat stuorra hietnikapostel Paulus ietjas wiekke-sarnetidjai Timoteusi, kuttī mangela sjattai Efesalatj tjåggål-waşa tjuodtjotidjen. Walla tait lä sän ai jaulam kaikaita Jeſuſa ápatiſ-álmaita kaikain aikin. Jupmel rauka ietjas manaiſt rainas-wuotaw, jutte Sän, tat Miles, lä rainas kaika taste, mi lä tuolwa. Tat, mi oraineta almatjaw, lä suddo, man wuoken tat ifkenis kauno. Alta taist suttoifst, mi oraineta almatjaw sielteslakai, lä juukaliſwuota. Tat suddo ja pääſko tuolwi kâbbak rupmahaw, sielow ja wuoinganahaw.

Kätjah wal sâmes winajukke nala, kâ sän lä ſihawaltam tate ſieltes jälkäſt, nâu atte sän lä karituwam. Sän ſtimpalta, kâ waddja; ſu hâla lä othielkas ja neure. Muoto lä tuolwan ja karraſam ja mâdde pale ållo ſarjaſin, ja tjâlkâ kâlka hieretalkka njalmest. Su tjalmeh läh mårakah nâu kâ urotasa tjalmeh. Wuop-tah älläh kampitum, ainat katsahih muoto padjel, nâu atte wifikis almatj matta pallat takkar kâwâſt. Piktajah läh kaikotum ja tiew-waſah raikifst; ſi läh painom tuolwast, mäiwest ja wuokhanasaift. Walla i kuoros rumai ålkoltislakai orainetuwaḥ, ainat kaikah tan puoremus lattahah peiftetuwiḥ wina tjata. Wuoingamah åiwen, kutilh läh jierme årron-ſadje, ſtiuſituwiḥ ja peiftetuwiḥ wina tjata. Sadnaſit jaula tantieti pafo-wajas: "Kâ wina manna ſiſa, manna jierme ålkos". Wuoi, man ſieltes tat lä! Ifus tat wit-tanaſteh ſtuoramus orainaswuota pirra? Sadnan, nâu tat lä. Almatj, mi lä ſjiunjetum Jupmela muoto milte, wuoleta ja vaileſta ietjas nâu ſakka, atte sän lä neurep juttoſift. Sän lä jääbta kâ ſwine, mi jâllerta ietjas tuolwa ſinne. Äp läh mi kâſſek fullam, atte juttoſah juukih karra juukamuisait, walla taw almatj takka, kuttī lä ådtjom jiermew, ſitotaw ja täptow. Tat lä Jup-mela aileſwuota wuofti, atte almatj kâlka wina tjata peiftet ietjas rupmahaw, maw Jupmel ſitta atnet ietjas tämpelin (1 Kor. 6: 19). Tantieti, fieres läffe: "Aneteh ietjat rainasín!"

Walla i kuoros wall rumai orainetuwaḥ karra juukamuisai tjata, ainat ai waimo ja ſielo. Sämma pâttäm, kâ wina ſiſa-manna, wuoletka ai oraina wuoinganis waimo ſiſa, juukaliſwuota

pahas wuwinganis. Tat, kuttii lä juikkam, tåmåta nåu få tah, kuttih Jesu ja aiken atnin pahas wuwinganaisit. Tan njalmest ålkosmanna farro, Säpmela nama tåssjen-waltem, offjettofis hålla ja pielketim. Ja "tat mi njalmest ålkos manna, tat påta waimost, ja tat lä tat, mi almatjow tuolivat" (Matt. 15: 18). Walla ai parkoi ja tåmåtimme tjata parotuwva tat pahas wuwinganis, mi lä waltam årrom-hajew waimon. Kätjah winajukke nala, ja tån kalkah kaunat, atte su waimo lä tiewas tjäulak-wuotaft, mi pikotuwva tåmåtimme tjata. Ð sän mateh tiptet kuoim-almatjit rafen, ainat sän måratatta siaw mäddelakai. Maste tat påta? Täste, atte kauno pahas sapmo su waimon, kuttii naggi su tasa. Pahas ussjolmasah ja halitusah pajas-råsotuwvih ai su waimon. Nåu få haneswuota lä ai juikkisuota ruotsas kaika tasa, mi paha lä. Tantieti, fieres nuorra same ålmai, patareh tate alwos wässjolatjast, juikkisuotaft, mi oraineta rupmahaw ja sielow ja taffa tait waften kåbbat Säpmela ja almatji åuåm, patareh suse nåu få jampemist, jus tån sitah wiesjot!

Riksdaga

lä talle tjåken Stockholmian ja ratotalla rika kaikai mäkki pirra, kalkes kalka puoremuslakai ja räktasa milte sjaddat ja årrot tan mia lantan. Stuoramus mäkke lä talle, atte kalkih mierretit, kuttih kalkih ådtjot riksdagsålmait waljut ja kälte si kalkih waljut siaw. Tan radjai lä nåu årrom, atte tait riksdagsålmait, kuttih fullojih riksdaga nyppe åsjai jala Vuostas Kammar, nåu få tan namma lä, tait läh landstingah waljim. Tat landstinga lä ietj te få unna riksdaga, mi kalka mierretit, kälte tan läna mäkkelh kalkih käwwat, mäsa tat fullo. Nåu lä Luleju länan jala Norrbottenin ietjas landstinga ja Upmekä länan jala Wästerbottenin lä ai landstinga. Tan landstingai jala lanta-tiggai waljijih kalkah tah suoknah ja statah, kuttih tan länai fullojih, ietjasa jaddakit jala landstingsålmait. Walla få tah landstingsålmah kalkih waljutuwvat, te häjop almatjah äh aneh warka mawke famow, tåssje wal påntapuh. Ja mate påntap lä ja mate stuorap skatew maksa, tate änap famow atna tan waljimin. Täste tat påta, atte tåssje

wal pāntap almatjah atnih famow landstingah waljijih tait riksdaagsalmait, kūtih Wuostas Kammartin tjäkkähih, te atnih tāssje wal pāntap almatjah famow tan Wuostas Kammartin ai.

Nuppen Kammartin jis jala Riksdaaga nuppen åsen tjäkkähih ålmah, kūtih läh ållo ietjalakai waljatum. Jus kuttik teuno ätafit kaktse hjuote kruno åwtān jakēn, jala jus sān atna häimaw, man hadde lä ätafit tusan kruno, te sān ådtjo waljut taffar riksdaagsalmaw, ja waiko sān lului man pānta, te sān i tauk aneh änap famow tan waljimin kā ietjatah, ainat färtahatj atna tāssje wal åwtān jienaw, te kā jaulih, jala taro fiela milte röft, ja kaikah jienah jala röftah läh aktia puorakah ja aktia famolattjah. Walla kā kalkih landstingsålmait waljut, te atna tat, kuttii lä pānta, änap röftait jala jie-nait ja änap famow kā tat, kuttii lä hädjo.

Nåu lä tan waljima wijor. Walla kā wierti häimaw atnet jala ai ätafit 800 kruno teunot åwtān jakēn, jus kalka ådtjot

Nuppen Kammara riksdaagsalmaw waljut, te taoste pāta tat ai, atte änamus åsse mia lanta wiesatist äh ane räktashaw riksdaagsalmaw waljut, jutte änamusah äh teunoh nåu ätnakaw kā 800 kruno åwtān jakēn ähke kalle almatjah aneh häimawke. Skatew si kalle wiertijih makset ja wiesjot tai lakai milte, mait riksdaaga sisspiedja, walla äh si åttjoh maitek jaulat, kā tah skateh piejatuwwih almoka nala, ähke talvoike, kā lakah mierretuwih. Tiettelis lä, atte tat i läh wuokas jala räkta. Ållo ätna jakit läh ai kijkatam ja ritalam tan pirra, atte häjop almatjah ai kalkih ådtjot räktashaw waljut tait ålmait, kūtih tjäkkähih riksdaagan ja piedjih skatew almoka nala ja mierretih lakait.

Talle läh kaikah åwtā-mielakah tan harrai, atte äh kuoros wal pāntap almatjah kalkah ådtjot riksdaagsalmait waljut, ainat ai

Riksdaaga tāppa Stockholman.

häjop almatjah. Walla ätna rito lä ain tan pirra, manlakai kalkih waljat. Muttetah sittih, atte tah suoknah, mai wiesatah kalkih sämma pale waljat, kalkih päro åwtåw ålmaw waljat. Nåu talle taikkih. Jetjatah jis sittih, atte kalkih waljat kalmå jala niesje jala wil änap ålma åwtå pale. Tällo i wierti tai suoknai lakk, mah sämma pale waljat kalkih, årrot kalmå jala niesje jala wil änap kierte stuorap kå talle. Si jalkih, atte kaikai tai meinik ja tåiwom, kutih waljijih, kalka puoreput teutetuwwat, jus tav waljim-lakew atnih. Muttin matta wuoin nåu årrot, atte aktä partia jala siebre lä nåu unnakatj, atte tat i kassel mateh fapmoi pätet ja waljat rikshtagsålmaw ietjas miela milte, jus waljim-lake lä taikkar, atte kalkih päro åwtåw ålmaw waljat färt sajen. Talle jalkih, atte kå ållo åtna suoknah kalkih waljat kalmå jala niesje ålma sämma pale, te matta tai almatji lakk, kutih tan unna säärat kullojih, sjaddat nåu stuorakin, kå si akti pätih kaikaiist taist suoknaiist, atte marjo matalulun waljat åtaist åwtåw ålmaw taist kalmäist jala nähäjist ietjasa miela milte. Tat kätjotuwwa proportionalatj waljimin.

Talle läh mia tårjotim-åiweh piedjam riksдaga åutai taikkar lakaw, atte kaikah rikshtagsålmah kalkih waljituwwat tan proportionalatj waljim-lake milte. Kå Nuppe Kammara ålmah kalkih waljituwwat, te ådtjo juokkehatj, kotti lä åtaist kuokte lakk niesje jake wuoras, waljat, läkis tal pânta jala hädjo. I taik åttjoh waljat, jus i läh makham tav skatew, maw sän kalkai makset tai åutep kalmå jake. Ite åttjoh waljat, jus lä ådtjom wiekew suoknäst tan sämma jaken jala åutep jaken, jala jus su aktä jala su unna manatjah läh ådtjom taikkar wiekew. Ite åttjoh waljat, jus lä pataram ekerimist.

Mia tårjotim-åiweh sittih, atte Vuostas Kammara ålmah ai kalkih waljituwwat ietjalakai kå åutåla. Landstingah kalkih talle waljat siaw, walla tah, kutih landstingsålmait waljijih, kalkih atnet ietjalakatj famow kå talle. Talleham lä nåu, atte mate pântap lä, tate änap famow jala änap jienait atna tan waljimin, walla talle sittih tårjotim-åiweh, atte i aktä kalkah atnet änapuw kå niesjeläkke jienait jala rösta. Talle sâita taiwai nåu ai, atte aktä aina ålmai atna änap famow ja änap jienait ietjas suoknan kå kaikah ietjatah, aktan lakkatum, walla talle sittih tårjotim-åiweh, atte i aktä kalkah ådtjot atnet änapuw kå lakk åsrew kaikaiist taist jienait, mait su suokna wiesatah mattih wadret.

Jus teuno 100 kruno åwtåw jakén, te kalka ådtjot åwtåw jienaw jala röftaw; jus teuno 200 kruno, te ådtjо kuołte röfta, ja náu wil åwtåw röftaw färtä tjuote åutäst fitta tujan kruno radjai, náu atte ådtjо 10 röfta, jus teuno 1,000 kruno åwtåw jakén. Jus teuno änapuw kå 1,000 kruno, te ådtjо åwtåw åtå röftaw färt wita tjuote kruno åutäst fitta nielje lakké röftai.

Sämmalakai kalka färtahatj röftait atnet, kå juoknai sinne kalkih juokna-skatew mierretit jala kommunal-skatew, náu kå tan namma lä, ja kå ietjan kalkih piejatit, kalkes fära mi kalka juokna sinne käwwat.

J ain aktak tieteh, sjaddakus riksдaga mietetit tan åtå lakkai. Tat lä wal tittelis, atte juoka reutatus wierti sjaddat, jutte kaikah läh talle juo åwtånielakah tan harrai, atte höjop almatjah ai wiertijih ådtjot riksдagsålmanw waljít ja atte äh tåssje wal påntas almatjah, ainat höjopuh ai kalkih famow atnet tan mia aiteklantan.

Skåulah ja skåula=manah mia lantan.

Stuorak lä sjeunjiswuota åutep aiki årrom mia lantan, ja ätna sjeunjiswuota kauno kalle wil udnik.

Puorep lä tauk tappe mia lunne kå mäddé ietja lantan, ja ätna-kaw taffih ai almatjah, wai sjeunjiswuota lului kafot ja tjuoukas pätet. Talle kauno Swerje rikan åbbå 7,425 stuorra skåula ja 5,334 unna manai skåula. Ätna åpatidjeh wiertijih ai kaunot, kå läh náu ätna skåulah. Sia

läkko lä talle 18,274. Änamusjä sjaist läh kuinah. Ja tai manai läkko, kuitih skåulan mannih, lä 750,000. Tittelis lä, atte tat kafsto sieltes ätna pietnikit. Färt jafe makjih ätaist 27 miljona

Såmes skåula=tappe Stockholman.

kruso skäulai äutäst. Ätnak lä tat ja tiurašah läh tah skäulah, walla i tat lijh. Käktes mattih manah sjaddat puorre almatjin, jus si äh läratuwah ja jus i aktak jaulah sidji, kälte si pierrijih tåmatit, ja åpateh siaw tåbtåt, mi lä riewtes ja puorak ja mi lä suddo ja paha? Tålotj aiken, kå ällam mafka skäulah, talvoi wiertijin äikatah ietjah åpatit ietjaşa manait ja tålvot siaw tan puorre käino nala. Taw wiertijih äikatah talle ai taikkat, waiko skäulah läh pajas pätam. Walla skäulan mattih manah ädtjot änap åpatujaw, kå maw änamus äikatah mattih waddet sidji, ja

Same skäula-manah.

tiittelis lä, atte åpatidje lä puoreput harjanam åpatipmai kå äikatah. Kå kalka manait åpatit, te wierti ai asto årrot, ja taiwai näu sjadda, atte äikatah ietjah äh åbbanis astah åpatit manaitisa, waiko si kalle sittih. Tan tieti si wiertijih radjat manait skäulai, walla äh si tan tieti åttjoh ietjah heitet manait åpatimmeſt. Ja puoremus åpatus, maw manah mattih ädtjot, lä tat, kå si akev wuoinih ietjaşa äikatit wiesomin näu, kå puorre almatjita ja riewtes kristakasaita häpa. — Tålen sjattai taiwai näu, atte äikatah idtjin sitah radjat manaitisa skäulai, taina kå si jakkin, atte manah päro lärranih laiken ja tåssjetipmen skäula finne. Walla talle lä tat ållo ietjaituwam. I talle aktak kaunoh, knitti hieret ietjas

manaw ffäulai mannamist. Färtahatj tieta, atte tat, maw su manah lärranih ffäulan, tat lä färt harrai auken fidji. Íke tan tieti aktak fítah luodjot, atte tah pietnikah, mait mi ffäula åutåst maksep, läh tåshjas mannam.

Samen-ätnama wuolle.

Tåptåhfus lantaw, mi lä tanne nuortan
 Mälkatin årjeli tjäulotakast,
 Padjen tai sjattotis tuoddari fuoran,
 Mälkatin waljest ja påntotakast?
 Tat lä mu lanta, tat sapmelatj ätnam.
 Hädjo ja tjåfkes, men ietsetum tauk
 Lä tata lanta, maw sameh läh faunam,
 Kånné si asatin årotakaw.

Wuoinamkus läh tåñ tait happelis påttsoit
 Kuotomin kietjetis tuoddari nan,
 Wuoinam, fåf fierresa åutåñ si tjuoskon,
 Wuoinam tait rafalatj sjaljon liwan?
 Jkus tu waimo tal liegganam awost,
 Kåsse tu pielejé tai pielloit fulai,
 Kåkte tah tjuodjalin färtahatj tafoft,
 Pätnakah håttfin ja miettse jumai?

Muitahkus atjew ja ietnew ja kåtew,
 Kånné tåñ wiesoh tu nuorrotakan?
 Idtjh tåñ kåssef nåu mälkati påteh,
 Utte tat kåte tuft wadjaluwai.
 Waiko tåñ wuolkah man ifkenis kuffas,
 Matsah tåñ alo tan ätnamasat,
 Tietah tåñ, att i läh kånnék nåu suotas
 Kå tanne sapmelatj ätnamanat.

Laulotuwwa få "Känner du landet, det härliga, rika?"

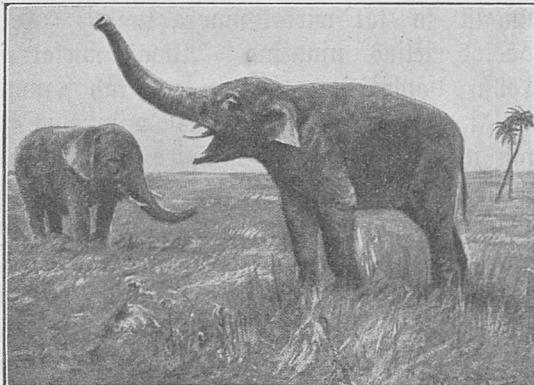
Suptsas elefanta pirra, mi pāsai luowas Norrköpinga statan.

Norrköpinga statan årjeli Swerjen li tan jače alkon muttem menässeria jala takkar kāte, kānne sladjalāk amas juttoſit ja urotasait atnih ja wuosetih tait kātjaſtidjita. Såmes peiwe si ådtjon tåkko muttem elefantaw, maw si ledjin Tysklantast åſtam ja maste ledjin åbbå kutta tuſan kruno makham. Almotis ſtuorra jutos si tat, waiko i lam wuorraſap kā kutta jače. Tat li juo warka nielje ſtikko allak ja tietti änapuw kā kālmå tjuote putte. Åtna almatjah mannin menässerian ja kiettjin taw åutos juttoſaw.

Åutos lä ai wiſſa takkar elefanta. Tan njunje lä kukkan te kā ſeipe, ja tan kietjen lä te kā tjute jala ſuorma, maina tat matta tåppit, maw ſutta. Kå pårra, te walta piepmow taina ſuormaina ja tåggga njalmai, ja kā kalka jukkat, te kāſja tjat-

ſew pajas njunje ſija ja te tjälli taw njalmai. Njunje lä nau keura, atte matta ſtuorra timparit kuoddet taina ja ruothäftit muorait pajas, ja jus ſutta, te wiertijh kaikah almatjah ja juttoſah patarit tan åutäſt, ietjan tat talaka kådda ſiaw ietjas njunjina. Men puorak lä, atte elefanta lä ållo lâjes ja jiernalatj jutos, mi i takah kāſik wahakaw, jus åh måratatteh ſu. Tan tieti si atnih taw te kā iennik häſtarw tain pirowalis rikain mälkatin årjan, kānne tat kauno. Si atnih taw kāſanin ja ritijih tan nanne, ja tat kuodda timparit ja ietja lâſſis kalwoit paikai.

De fäiti såmes peiwen tan mannam kuova-manon, atte tuot elefanta, man namma li Topsh, wattji pirra menässeria-kāte finne. Ð lam tat åbbåniſ tħatnaſin, jutte tat li ållo lâdje ja tamok. De

Kuokte elefanta.

ſāmes taiſt kattariſt, kūtih ledjin tanne, ſitai ritit eleſanta tjawelkin ja tjåkkiſti taſa, walla taſte ſuttai Topſy harmatit, hâlkâti ålmaw wuolos ietjas tjawelkiſt, rupeſti tjatſew njunjafis ja tjålli tav almatji nala, räiwai åwtåw ålmaw, nâu atte ſân manai kâbmot, ja tſuouki tait kalwoit, mah äutâi pâtin. Men te li tanne wuobne ai, mi li ållo paſas, ja kâ tuotaſti tav ietjas njunjina, te puoli ja te äfka ruottakâti, rapai uwſaw ja pâſai ålkos ja te mâttsai tjuoſkoi.

Men ila tiuras li tat jutoſ, atte tat lului ådtjot patarit ja hâlkâniſt nälki ja kâllomi nietsen. Menaſſeria ålmah ja ätna ietja almatjah wiekin mangelt ja ſittin walitet tav kitta ja tjatnat tav ruoute-rifki kum. Walla eleſanta jårkiti ja te i lam almatjita ietja rate kâ wiekai, kâſi kuttik mati. Topſy târreti åwtåw taiſt ålmaift ja tat wiekai muora tuokai. Te Topſy tſapmi muoraw wuolos ietjas njunjina. Ålmai wiekai ietja muorai tuokai ja Topſy tſapmi tait ai, nâu atte tah ſlapmin ätnami. Te wimak wiekai ålmai rates fierke-plaſſaw wuolos, ja taſte itti Topſy tuoſtah luoitatit, nâu atte ålmai pâſai hâlkaina ierit. Te ieket pâti ja ſjeunjotuwai ja te wiertijin kuotet eleſantaw mâttsai.

Kâ wuoinin, atte i lam nâu alfe walitet tav ſtuorra juttoſaw kitta, te telegraferijin menaſſeria äikarah Tyſklantai, kâſte eleſanta li pâtam, atte kalkin radjat ſidji ålmaw tâppelt, kuttii matalului ſieddotit tav mårras juttoſaw. Autâl kâ ſân pâti, kâttjalin ſi kalle ietjah ai ådtjot tav kitta, walla idtjîn ſi mateh, ainat eleſanta wuolki wil kufkepui ierit stataſt. Ja färtan ſajen, kâggo tat manai, pâlti tat almatjít.

Arrat itietiſt kalkai ſâmes pâres akatj mannat ſikſai ietjas kuſaw pâtjet. Halwa li ſân ain åtemin, kâ uwſaw rapai, walla kâ ålkos pâti, te kalle ſân kâttjai, jutte tanne tjuottjoi Topſy ja akatj li warka tuolmom ſu juolken. Kalle tat pâres akatj pallai. Walla Topſy ittiſi laketeh ſuſte, ainat kuothai waſt mâtthai. Žetja ſajen li Topſy ruowim iertekites ſâmes tâpe wuosti nâu tjarka, atte tâppe warka ſlamai. Te palkeſtin ſunji laipew tâpe ſiſte ja taſte Topſy waſt lâjoi ja manai kâinoſ. Šâmes ietja häiman wieſoi muttem puorremielak pâres ålmai, kuttii ſitai ſunji piepmow waddet. Tjåkkai naurahit wuossai, manai Topſy luſa, piejai åwtåw naurahaw ätnami ja kâtjoi ſu pârrât. Topſy tjuottjoi unna pâttâtjaw ja kâtjai ålma nala, ja te hâkkat latai ſu. Pâtnjatj wiekai patan, walla jårâi, ja te wuoinoi, te kâ ſu mangemus

påddå lului pâtam. Walla Topþy täppoi kuowte muora kâskai, ja åutål kå sân li luowas pâssam, te happitin kadjot taw pâres ålmaw. Kå te Topþy luowas pâsai, te täppi naurahit ja pârâi.

Åbbå kâlmâ peiwe li elefanta luowas, waiko mâdde tjuote almatjah kâttjalin waltet su kitta. Kå te wimak tat rajatum ålmai pâti Þysflantast, te kâttjalin alotit elefantaw kiellai. Kuolte ålma kuothaika pajas kuowte muorrai, mah lika pâltalakkoi, ja te jâmes ietja ålmah måratattin elefantaw, ja kå tat târreti siaw, te si wiekin tai muorai kâskai. Kå Topþy pâti tâkko, te tah kuolte ålmah, kutili muorain tjâftâhika, piedjin kielanw su tjiepetä pirra ja laptjít juolki pirra ja te li wimak tat stuorra jutos tjatnafin. De takfin aimotis stuorra silitanaw, man nala piedjin elefantaw, ja kiejetin su ruoptot Norrköpinga statai, kâste sân li pataram.

Sa te näkkâi suphas Topþy pirra.

Man mälkat lä pâiwai ja mannoi?

Färtahatj litj kalle nakin pale ajatallam, atte mälkat lä tappelet ätnamist pâiwai ja mannoi. Walla man mälkat lä tâkko? Sa kuttî matta tietet, man mälkat lä peiwe ja mano radjai? S läham ain aktak mattam taw kâinow mannat. Walla astronomah jala næste-åtsåtidjeh läh kalle tauk mittim ätnama ja peiwe kâskaw, ja si jausih, atte tappelt ätnamist lä åbbå 14,867,000 mila peiwe radjai. Warka witta lâke nan miljona mila. Tat lä nau sieltes kufkes kâino, atte almatj i rätt mateh tadjatit, man kufkak tat lä. Jus mian lului ruoutewädja takatum ätnamist pâiwai, ja jus tâka lului mannat nau ruwwa tan ruoutewädjan, atte åwtân timan lului åbbå faktse mila wuodjet, ja jus tat tâka i luluh kânnek kanofit, walla mannat aktat virkaft idja peiwe, te tat lik lului mannat änäpuw kå 212 jake, åutål kå lului peiwe radjai pâssat. Tat lä kufkes mannolakta. Tappe nuortan äh tâkah manah nau ruwwa kå faktse mila åwtân timan, walla årjeli Swerjen tah kalle mannih nau ruwwa jâmes jaðin.

Mano radjai i läh nau ila mälkat, tâsje wai 3,850,000 mila. Walla ätnak lä kalle tat ai. Jus lului takkar tâkan mannat tâkko, te wiertilului tjâftâhít tan tâkan warka 55 jake, åutål

få tåkko päälulusui. Raikaist taiist tjuoukasist, mait mi almen wuoinep, lä manno midji lakamusjan. Nasteh läh nâu harmat mälfatin, atte warka i mateh jaffet. Tjuoukas ietj manna warka 30,000 mila åwtân sekundan. Dan tieti wierti tjuoukas mannat fäktse minuta, åutål få tat peiwet tieki pässä. Walla lakamus nasteh läh nâu mälfatin, atte tjuoukas manna åbbâ nielje jala witta jahe, åutål få tat pässä tieki tai nasti lutte.

Mia pâres kânâfis Østkar 2 li nâu stipas tan mannam jäula-manon, atte warka pallin, atte sän kalkai japmet. Kukkes aikew sän wierti sänkan vällahit, walla wimač åiti su nanos rumai tautaw, nâu atte sän väst pajas pässi. Ð sän tauf ietj mateh târjotimme atnet, ainat krunoprinsa, su wuorrasammus parne, târjot su sajen. Tâiwot kalkap, atte mi ain wil mâdde jahe ådtjop aimon atnet ietjame pâres kânâfajaw.

Padje-sami jättem Wuotnai. Åå Swerje ja Wuotna sîratika tjawtjan 1905, te mierretuwai, atte tah padje-sameh, kuhj jättih Swerje ja Wuona kassan, 1908 jafe rajeest äh kalkah ådtjot jättet Wuotnai åutål 15 peiwe juni manon, tan sadjai, atte si talle ådtjoh jättet tåkko juo 1 peiwe maj manon. Tat li ållo neures mierretim, jutte mäddasah Karasawwona samist äh kita-aiken aneh mawke kuototakaw ietjasa ällo tappe Swerjen, ainat wiertijih jättet Wuona raje rasta juo maj manon. Jetjan lulun sia pâttjoh hâkkânit wani piepmo taka. Åå tat li tieton sjaddam, te alkii mia rika târjotim ratotallat Wuonaina, wai tat neures mierretim lului ietjaitatteturwat. Juo tan mannam kiesen manai Luleju lanshârra ja Karasawwona härra ja Watjera same-sunte Wuonan fätjatjít, makkar sami iellem lä tappe. Talle lä Luleju lanshârra mannam Wuona åiwestatan ai ratotalatjít tâbbeli åivi kum, ja tâiwot matta, atte kalka juoka reutatus sjaddat tan neures mierretimmen.

Alwos ätnam-skelpim sjattai Urjatj Amerikan tan 17 peiwen augusti-manon 1906. Tat stuorra stata Walparaizo, kanne lä 150,000 wiesata, tåszjituwai ja sieltes ätna almatjah mašin häkkaw, kå tåpeh slapmin sia nala.

Jukkes ålmaita sjadda tal ruwwa neures aike. Riksdaga lä wuoin atnom, wai känakis kalka mierretit taakkar laka, man milte mattih fitta piedjat jukkes ålmait, kuth äh sitah puoretit ietjasa ietjasa waftes jukkaliswuostat.

Riksdaga lä atnom känäkahest taakkar laka, atte i taft aktat kalkah ädtjot pinetit ja waiwetit urotasait ja wilta juttofist. Talle kauno juo laka, atte i ättjoh pinetit kate-juttofist ja tamok slitorit, walla wilta juttofist tat laka i jaulah maitek.

Akta mia kulloosammus ålmaist jami tan 22 peiwen kuowamanon. Tat li Erik Gustaf Boström, kuttu kuokte pale li årrom statsminister jala tårjotimme åiwe känäkaşa wuolen, wuostas pale aktse ja ke 1891—1900 ja nuppe pale kalmå ja ke 1902—1905.

Ryžlantan lä talle sames tafoin stuorra nielte ja nieta. Åwiſah jaulih, atte åwtan aina länan jala lanta-åsen kauno åbbå 150,000 manah, kuth nätkoh. Warka fart ja ke lä tåppe nielte, juoko nuppen jala nuppen lanta-åsen. Tai tafoi wiesatah läh nâu häjoh ja arrosam, atte äh taft natkah parkat ähke rätt wiſſah-ke, ja kå nieta pâta, te tjåkkähih tanne kietah aſken wani parkakatta ja tåiwoh, atte tårjotim-åiweh kalkih piebmat siaw.

Kulatus.

Tan jaken kalkih muttem swänskalatj ja franskalatj lärtok ålmah åtjåtit, maffkar tan wäralta wijor lä ållo alemusjan mia äwi padjelin alme wuolen. Si sittih tietet, kåste piegga påsjo tappé padjen, man tjässes lä j. n. w., ja tan tieti si kalkih luoitet luftballongait pajas almai Kirunast Djäkeraja suochnan. Dah luftballongah läh te kå suorra wuosah, mah hallanah alme wuolen ja kuoddih wuolenisa unna kårjait jala ländait, mai sinne läh unna massjinatjah, mah wuosetih, man tjässes lä tappé padjen.

Kå luftballonga lä hallanam nåu lukker kå tat matta, muttin mäddde mila, te tat kattja ätnami taina ländaina. Tat kuttia fauna taw ländaw, sän kalka tal wiedtjat taw lakamus påstai, ja taoste tat rajatuwwa mu luja. Kå tat lä påtam mu luja, te sän talaka ådtjo witta nuppe läkkai (15) Kruso ietjas waiwe åutåst. Wallatallo i åttjoh wahakattet lätaw jala rappat taw, ainat sän kalka wiedtjat taw påstai takkarin, kå tat lä. Tai unna massjinatji kum, mah läh lada sinne, tai kum sän i ietj mateh maitek takkar, ike sän mateh ådtjot maitek tai åutåst, jus sän sitta wuobtet tait kåsif. Vuoremus lä kalle, atte sän wiedtja taw påstai takkarin, kå tat lä, te sän ådtjo witta nuppe läkkai Kruso. Setjan sän i åttjoh maitek. Luftballongaw sän ietj ådtjo. ß sän taw tarpaheh påstai wiedtjat.

Ålkorikain läh lärtok ålmah luoitam ätna takkar luftballongait hallanit, ja änamusta si läh ådtjom massjinait ruoptot. Tappe nuortalantain, kåinne ålläh nåu ätna almatjah, tappe lä kalle wäräp faunat tait massjinait. Tan tieti mån anow, wai juokkehatj, kuttia wuoina luftballongaw wuolos påtemin, lului åtjåt sjajew, kåjås tat läh luoitatam, ja wiedtjat lätaw påstai, nåu kå lä åutåla farnotum.

Altå jake manon 1907.

H. H. Hildebrandsson.

Professor Uppsala statan.